

TBMM
DEMOKRASİ FA
BAŞKANLIĞI

15584
Tarih: 19.12.2025

10/3525

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kamuoyunda ‘Hayata Dönüş Operasyonu’ olarak duyurulan ve ‘Tufan’ ‘Bora’ ‘Atmaca’ gibi kod adlarıyla planlanan 19-22 Aralık 2000 Hapishaneler Katliamının 25. yılında tüm yönleriyle araştırılması, katliamda sorumlu olanların kamuoyu önüne çıkarılması ve etkili bir soruşturma-yargılama süreci başlatılması amacıyla Anayasanın 98’inci, TBMM İç Tüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

Ayten KORDU

Tunceli Milletvekili

GEREKÇE

19 Aralık 2000 tarihinde başlayan ve 22 Aralık 2000'e kadar süren, kamuoyunda "Hayata Dönüş Operasyonu" olarak adlandırılan hapishaneler operasyonu; Türkiye'nin cezaevi tarihinde ağır insan hakları ihlallerinin yaşandığı, telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğuran bir devlet müdahalesi olarak kayda geçmiştir. Dönemin siyasi iktidarı tarafından "Tufan", "Bora" ve "Atmaca" gibi askeri kod adlarıyla planlanan bu operasyon, 20 ayrı cezaevinde eş zamanlı olarak yürütülmüş; binlerce asker, jandarma, çevik kuvvet ve ceza infaz personelinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Operasyon sırasında mahpusların bulunduğu koğuşlara ağır silahlar, yanıcı maddeler ve kimyasal gazlar kullanılarak müdahale edilmiş; resmi kayıtlara göre 30 mahpus yaşamını yitirmiştir. Adli Tıp Kurumu raporları, operasyon sırasında hayatını kaybeden 2 askerin de yine güvenlik güçlerinin açtığı ateş sonucu öldüğünü ortaya koymuştur. Bu durum, operasyonun niteliğine ve kullanılan yöntemlere dair ciddi soru işaretlerini beraberinde getirmiştir.

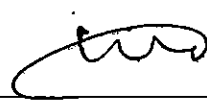
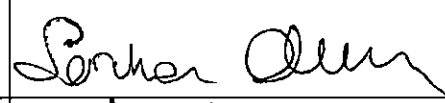
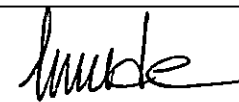
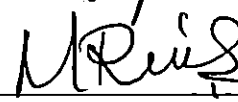
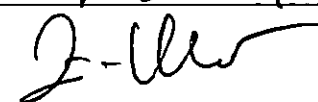
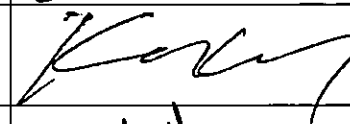
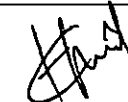
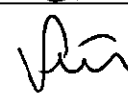
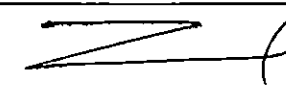
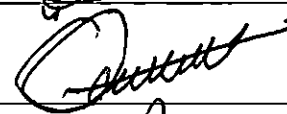
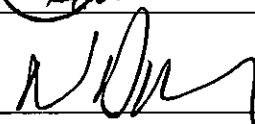
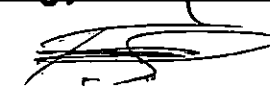
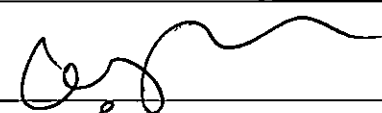
Operasyonun gerekçesi olarak kamuoyuna, F Tipi cezaevlerine geçiş sürecinde sürdürülen ölüm oruçlarının sona erdirilmesi gösterilmiştir. Ancak operasyonun ardından ölüm oruçlarının sona ermediği, aksine daha da yaygınlaştığı; sonraki yıllarda 122 kişinin daha yaşamını yitirdiği, yüzlerce mahpusun kalıcı sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kaldığı bilinmektedir.

Katliamın ardından yürütülen adli süreçler ise etkin bir soruşturma ve hesap verme mekanizmasının işletilmediğini açıkça ortaya koymuştur. Operasyonda sınırlı sayıdaki asker hakkında açılan davalar göstermelik yargılamalarla sonuçlanmış; operasyonu planlayan, talimat veren ve siyasi sorumluluğu bulunan kişi ve kurumlar yargı süreçlerinin tamamen dışında tutulmuştur. Açılan davalar beraat, zamanaşımı ya da düşme kararlarıyla sonuçlanmış; yaşam hakkı ihlallerine ilişkin hakikat ortaya çıkarılmamıştır.

Aradan geçen 25 yıla rağmen, 19-22 Aralık 2000 tarihlerinde yaşananların tüm yönleriyle aydınlatılmamış olması; cezaevlerinde yaşanan ağır ihlallerle yüzleşilmemesi; sorumluların tespit edilmemesi ve yargı önüne çıkarılmaması, hukuk devleti ilkesini ve adalete olan toplumsal güveni zedelemeye devam etmektedir.

Yaşam hakkı ihlallerinin, işkence ve insanlık dışı muamelenin zaman aşımına tabi tutulamayacağı evrensel hukuk ilkeleri gereğince; bu operasyonun planlanma süreci, emir-komuta zinciri, kullanılan yöntemler ve sonuçlarıyla birlikte Meclis bünyesinde araştırılması zorunludur. Bu araştırma, yalnızca geçmişte yaşanan ağır ihlallerin aydınlatılması için değil; benzer uygulamaların bir daha yaşanmaması, cezaevlerinde insan onuruna uygun koşulların sağlanması ve hukukun üstünlüğünün tesis edilmesi açısından da hayati önemdedir.

Bu nedenle, 19-22 Aralık 2000 Hapishaneler Katliamı'nın tüm yönleriyle araştırılması, sorumluların tespit edilmesi ve etkili bir adalet sürecinin önünün açılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde bir Meclis Araştırması Komisyonu kurulması gereklidir.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
4	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
5	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
6	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
7	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKI	BATMAN	
8	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
9	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
10	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
11	SEVİLAY ÇELENK ÖZEN	DİYARBAKIR	
12	YILMAZ HUN	IĞDIR	
13	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
14	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
15	NEJLA DEMİR	AĞRI	
16	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
17	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
18	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
19	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
20	MAHMUT DİNDAR	VAN	